

slovanske slovnice in drugih pomembnih jezikoslovnih spisov, ki je večkrat obiskal Ljubljano in na univerzi tudi predaval — zapisan je kot *Vajan!* Mimogrede naj omenimo, da naslova francoske slavistične revije *Revue des Études Slaves* ne moremo prevajati z »Revija slovanskih jezikov«. Avtorju članka se je zapletlo tudi ob imenu ruskega slavista *Samuila Borisoviča Bernštejna*; v navedbi »S. Ivanovič Bernštajn« so tri pomanjkljivosti: zamenjan je avtor sploh, saj je obstajal tudi jezikoslovec *S. I. Bernštejn*, ki pa ni pisal o makedonski slovnici; priimek je *Bernštejn*, ker ga prevzemamo po ruskem in ne po nemškem zapisu (v zadnjem primeru bi ga morali pisati *Bernstein* in ne *Bernštajn*); če omenjamo ime in »otčestvo«, je lahko oboje izpisano, lahko je oboje okrajšano (S. B.), ne more pa biti ime okrajšano (S.) in »otčestvo« izpisano (S. Ivanovič Bernštajn).

V našem tisku in RTV so med slovanskimi »najtežja« poljska lastna imena. V zapisu »Starodavna Emona« v Varšavi je direktor varšavskega arheološkega muzeja naveden »na pol po češko in na pol po poljsko« kot dr. *Křystof Dabrowski* namesto kot *Krzysztof Dąbrowski* (odpustljiva je samo kljukica pod *a*, ker tiskarne tega znaka za nosni o navadno nimajo).

Ker položaj za fonetično pisanje tujih imen najbrž še ni »dozorel«, bi začasni »jezikovni most« predlagal dvoje:

1) nujno je potreben jezikovni priročnik (slovar) za časopisne, radijske in televizijske delavce s pravopisnimi, pravorečnimi in naglasnimi informacijami za aktualna tuja imena, ki bi ga na podlagi sprotne kartoteke novosti vsako leto v obliki brošure dopolnjevali;

2) vsa prevedena tuja dela, ki niso namenjena ozkemu krogu strokovnjakov, bi morala imeti v primeru, da vsebujejo za povprečnega Slovenca »nečitljiva« lastna imena, dodan seznam z navedbo izvora.

Franc Jakobin
Filozofska fakulteta v Ljubljani

PRAVOPISNA IN JEZIKOVNA VPRAŠANJA

Kar prav, da se je v zadnji številki JiS oglasil Jože Graj z vprašanji v zvezi s krajevnimi imeni v vzhodni Sloveniji. In prav je, da se je takoj v odgovoru pokazalo, kako ne moremo takih vprašanj reševati za mizo v Ljubljani. Pripominjam sledeče. Nihče ne misli, da bi naj »vsak Slovenec ali tujec poznal domače pridevnike iz vseh krajevnih imen na našem ozemlju« — saj vemo, da sliši ali govori nekatera imena zelo omejeno število ljudi: poleg domačinov najbližja okolica, še manj v pokrajini, kjer je kraj; tiskarna pa mnoga imena — vsaj »v sredstvih javnega obveščanja« sploh nikoli niso.

Kljub temu pa imajo prebivavci vsakega kraja pravico do takega njegovega imena — kot do svojih priimkov — v samostalniški in pridevniški obliki, kakršno se je utrdilo v govoru in pisavi (narečna izgovarjava se dostikrat nekoliko razlikuje od pisane oblike). Zato bomo pač dovolili domačinom — mišljena je vsa širša okolica, ki ima z nekim krajem stik in ji je njegovo ime domače — da bodo ime svojega kraja izgovarjali in po potrebi tudi pisali v tisti obliki, ki je pri njih udomačena. Dalje imajo pravico, da krajevne (vsaj do občine) »javne službe« uporabljajo imena krajev v pravilni obliki. Sem sodijo šole, tudi avtobusi in železnica, kjer morajo domačini večkrat dan na dan poslušati popačena imena svojih krajev — tako, da se jih iz raznih vzrokov počasi sami navzamejo.

Kričeč primer za to je ime prekmurske *Sóbote*, ki jo dandanašnji že po vsej Sloveniji premnogi nedomačini imenujejo kar »Murska« (brez *Sóbota*), kar je za domačine in daleč na Štajerskem, kjer so jo od nekdanj imenovali *Sóbota*, naravnost grozno. Da — celo Madžari so med zasedbo nalezli to obliko in jo po svoje sklanjali... Saj so po madžarskem imenu pred prvo vojsko »Muraszombat« naši po nepotrebnem prevedli v *Murska Sobota*, ker v Sloveniji ni nobene druge *Sobote*. Nekateri — ne vsi — med slovenskimi nameščenci, ki so po 1919 prišli v Prekmurje, so pričeli govoriti le »Mur-

ska«, ker so bili brez jezikovnega čuta in posluha. Nekateri domačini — z enakimi slabimi lastnostmi in še s »kompleksom«, da »boljši« ljudje tako govorijo — so jih pričeli posnemati. Saj danes slišimo že tudi »Rogaška«, ne pa še »Bohinjska« ali »Tržiška« ali »Kamniška«, nam. Bistrica.

Druga napaka ljudi brez posluha je bilo in je še napačno poudarjanje krajevnih imen — teh je pa dolga vrsta. Vse to nas je navedlo, da je rajni prof. Jože Maučec 1934 izdelal zemljevid »Slovenska krajina«, na katerem je z mojim sodelovanjem uvedel 1) domača imena, 2) označil pri vseh imenih poudarek. In res so po osvoboditvi v smislu tega zemljevida uvedli tudi v uradno rabo *Lendava* nam. Dolnja Lendava in *Grad* nam. Gornja Lendava. Za zadnje ime mi je žal, ker je prvič to zgodovinsko ime kraja, ki se mnogokrat omenja v preteklosti zavoljo svojega pomena — še bolj pa zavoljo neljudskih, nemogočih zvez, v katerih ga danes v tisku in ustno uporabljajo. Ker je v kraju velik star grad, ki je bil pomemben za vse gornje Prekmurje dolga stoletja, so ljudje govorili, da so doma »pri gradi«, so »od grada«, grede »(h) gradi«. Nikoli pa niso rekli vasi: to je Grad, še manj pa: sem iz Grada, v Gradi, kakor danes pišejo in govorijo. Isto je z Jurijem in podobnimi imeni, saj so vedno bili »pri Juriju, od Jurija«.

In da pridemo k nesrečnim pridevnikom iz krajevnih imen. B. Pogorelec navaja kot odgovor na vprašanje v zvezi s kraji Lipa, Žižki: »Tako na primer: *lipovski*, *žizkovski* itd.« Zame je ta stavek dvoumen: razumem ga kot nadaljevanje prejšnjega stavka, češ »pravopisi so prinašali ali dovoljevali tudi domačo rabo, tako bo verjetno tudi v slovarskem delu novega pravopisa« — torej bi naj bila »domača« — krajevna raba »*lipovski*« (*žizkovski* res je). Ali pa je ta stavek nadaljevanje prvega stavka o »teženju k pravilom knjižne izpeljave«? Ne eno ne drugo ne velja: *lipovski* (pri vseh manj znanih imenih je v obeh oblikah nujno potrebno označiti poudarek!) je namreč pridevnik imena *Lipóvci*, vasi, ki je le nekaj kilometrov oddaljena od Lipe (v zračni črti je kar sosedna vas!). Zato: kdor bi hotel »težiti k pravilom knjižne izpeljave«, bo moral poznati ljudske oblike vseh vasi v tistem okolišu, sicer se mu bo zgodilo večkrat kaj podobnega — nerabnega. Od Lipa je pridevnik *lipanski*, ki jezikoslovcu marsikaj pove, kot npr. tudi *bogojanski* od Bogojina in je pri zadnjem docela odveč, da nas poučuje SP 1962: bogojnski — ker nepoznavci brez tega govore in pišejo »bogojnski«...

Že ti primeri kažejo, da z nasilnim prilagajanjem pridevniških in stanovniških oblik iz krajevnih imen zaidemo le v — veliko zmedo, ki bo nevzdržna. Slavisti smo glede tega krivi dokaj zamud, čeprav smo že pred štiridesetimi leti pričeli sestavno zbirati krajevna imena. Kako daleč smo s tistim gradivom? Rešuje nas — geograf in zgodovinar, urednik Krajevnega leksikona Slovenije, dr. Roman Savnik, ki navaja pri slehernem kraju vse ljudske izraze v zvezi s krajevnim imenom. Pred natisom se posvetuje glede njih s strokovnjaki. Toda prav vpogled v rokopis o prekmurskih krajevnih imenih me potrjuje v strahu, da tudi ta način zbiranja in zapisovanja ni docela zanesljiv. Ljudje raznih strok, pa čeprav srednješolski profesorji, slabo slišijo, poslušajo le enega prebivavca, nato celo sami »prirejajo« ta imena, da bodo »pravilnejša«...

Tako slovenistične ustanove kot Slavistično društvo bi si morale že davno postaviti za enega glavnih namenov in dolžnosti — menda tudi skrb za vestno zapisovanje krajevnih imen in iz njih tvorenih oblik na Slovenskem.

Vilko Novak
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Zapiski

Anketa o slavističnih zborovanjih

Na zborovanju slovenskih slavistov (13.—16. okt. 1976) v Portorožu je bila zadnji dan izvedena priložnostna anketa, katere na-

men je bil ugotoviti dobre in slabe strani dosedanje oblike permanentnega izobraževanja v slavistični stroki in pri njenem izpopolnjevanju ali spreminjanju čim bolj demokratično upoštevati dosedanje izkuš-